

Φοίνιξ. PHOENIX.

CAP. XXXIX.

PHOENIX folia habet hordei, sed breviora, & angustiora: spicam lolio similem: calamos digitorum senum, radici aduolutos: septenas octonasve spicas. In aruis, tectisque recenter illitis nascitur. Harum virium compos, vt in uino austero pota alui profluuium, & emanantem vlua sanguinem sistat, vrinæ impetus infrænet. Sunt qui adalligatam in puniceo vellere, & suspensam, sanguinem supprimere prodant.

PHOENIX Hetruscis sylvestre Lolium dicitur, quod spicas proferat lolio similes. Nascitur frequens in vicis secus vias, in agrorum marginibus, & in templorum plateis: quæ quidem nulla prorsus repugnante nota Dioscoridis descriptioni ad stipulari deprehenditur. Plinius libro XXI. cap. XXV. Phœnicem herbam ita à Græcis appellatam, à Latinis lolium murinum uocari ait, quod fortasse muces derodent spicas illius, quæ in ædificiorum tectis proueniunt. Hæc frequentissima uisitur Goritia in cæmeterio diui Francisci, & Venetijs in litore maris prope sacellum diui Nicolai. In summa eius uber ubique prouentus. Huic herbæ nomen Græcum Φοίνιξ, Latinum similiter Phœnix, Lolium murinum, & Hordeum murinum: Italicum, Gioglio saluatico.

Phœnicis cōsideratio.

Nomina.

Ἰδαία ῥίζα. IDAEA RADIX. CAP. XL.

IDAEAE radici folia sunt ea, quæ rusco: adhærent ijs veluti exigui capreoli, è quibus flos. Radix spissandi naturam habet, his cōueniens, quibus adstrictione opus est. Pota, citam aluum, mensesque, & omnem abundantiam sanguinis sistit.

Idææ radicis consider.

Idææ radicis uires ex Gal.

Nomina.

IDAEA radix hodie, quod sciam, ad nos non conuehitur: nec quengquam hætenus reperi, qui scribat, ubi hæc planta proueniat: etsi cognomine natale eius solum facile indicari uideatur, quod scilicet in Idæ monte, qui ad Troadem spectat, nascatur: uel in eo eiusdem nominis, qui in Creta habetur, ut etiam Idæo rubo euenire superius dictum est. Huius uires tradidit Galenus libro VI. simplicium medicamentorum, sic inquit. Idæa radix gustu admodum acerba est: ac si opere periculum facias, eandem uim præferet, nimirum sanguinis profluuium, alui fluxus, dysenterias, profluuium mulierum, & quæcumque eius sunt generis tum pota, tum foris imposita curans. Ea ut Græcis Ἰδαία ῥίζα, ita etiam Latinis Idæa radix uocatur: Italis, Radice Idæa.

Ῥοδία ῥίζα. RHODIA RADIX. CAP. XLI.

GIGNITUR Rhodia radix in Macedonia, costo similis, leuior, inæquabilis: quæ contrita rosas redolet. Vtilissima capitis doloribus, si madefacta fronti, & temporibus cum rosacei momento imponatur.

Rhodiæ radicis consid.

RHODIA radix planta est non omnibus planè uulgaris, & cognita in Italia: etsi ea facile in Apennino, & Gargano montibus nasci, & inueniri possit. Quæ in nostro horto Goritiæ uiret, iandiu eam Gratio Styriæ oppido Petrus Salicetus medicus clarissimus, & in simplicium facultate non imperitus, ad nos primum uidentem misit: quam tamen postea frequentissimam reperi in monte magno supra Vipacum, qui circiter uiginti millia passuum à Goritia distat. Ceterum quoniam paucis sanè notis eam perstrinxit Dioscorides, ut ab omnibus facilius & cognosci, & reperiri possit.

10

20

30

RADIX RHODIA.

40

50

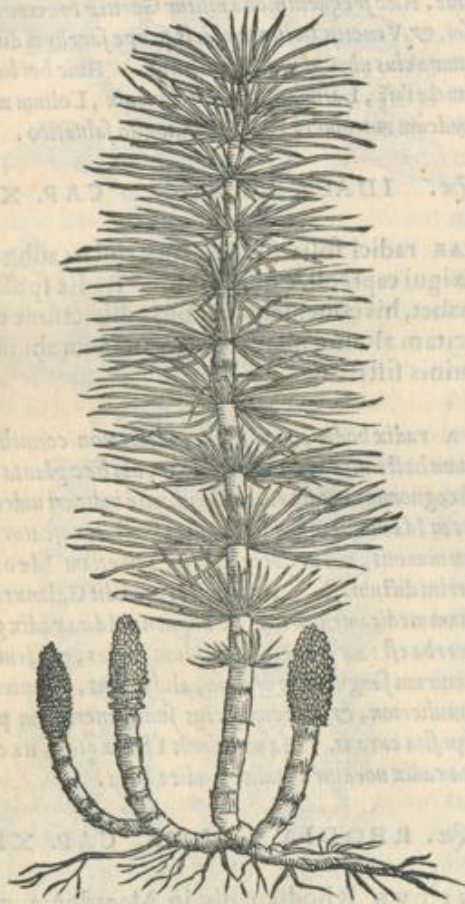
possit, nos non temere facturos duximus, si eius historiam hic diffusius tradamus. Radix itaq; Rhodia caules emittit rotundos, quadantenus concavos, cubitales, à quibus circumquaq; folia prodeunt longiuscula, in acutum desinentia, portulacæ, aut sedi instar pingua, minutimq; per ambitum serrata. In caulium cacumine umbellam profert, viridem thymali cyparissij modo, sed quæ, ubi desloruerit, rubescat. Radix ei inæqualis, strumosa, crassa, qualis costo, leui cortice quæ recens est, exterius splendescens, & intus subalbida: quæ uero sicca est, leuis percipitur, intus rubens, & foris squamosa. Mansa hæc recens, aut trita odore mirum in modum rosas refert: unde merito ei Rhodie nomen. Præterea omnium radicum iuacissima est: quippe quæ è terra effossa, nisi locis perquam siccis reponatur, post multos menses rursus plantata statim repullulat. Nascitur in altissimis montium rupibus saxosis, præruptisq; locis, ubi uix tantum terræ circum habet, ut illi inherere possit. Valet hæc ad capitis dolores à quacunq; causa pronemientes, si recens confracta, & rosacea aqua perfusa, ubi calidus sit affectus, aut cum amaraci aqua, si frigidus sit morbus, fronti temporibusq; illinatur. Cerebrum roborat odoris iucunditate, conueniẽq; (ut diximus) omni capitis dolori, utpote quæ temperatis sit qualitatibus prædita: id quod indicat rosaceus eius odor, quo mirificè redolet. Rhodie radicis meminit Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum, sic de eius uiribus scribens. Rhodia radix ea uidelicet, quæ in Macedonia nascitur, tenuium partium, & discutientis est facultatis. In calefaciendo uero secundi recessus censenda est, aut certè tertij incipientis. Hæc planta Græcè ῥοδία ῥίζα, Latine Rhodia radix nominatur: Italicè, Radice Rhodia: Germanicè, Rosen uurtz.

Rhodie radicis uires ex Galeno.

Nomina.

EQUISETVM PRIMVM.

EQUISETVM ALTERVM.

ἰσσοῦπις. EQUISETVM.

CAP. XLII.

EQUISETVM in riguis, & scrobibus nascitur. cauliculi prodeunt inanes, geniculati, in se facti, rubescentes, leniter scabri: & iunca circa eos folia, crebra, exilia. In sublime attollitur, vicinos arborum caudices scandens, obuolutumq; dependet, comis multis, nigris, ut equorum cauda: radix lignosa, dura. Vis herbæ spissare: quare sanguinem naribus erumpentem succus ipse sistit: prodest dysentericis in uino potus: vrinam cit. Sanguinolenta vulnera glutinantur, tritis folijs, & illitis. Radix cum sua herba tussim, orthopnoeam, ruptaq; adiuuat. Folijs in aqua potis, dissectiones vesicæ, & intestinorum, enterocelæque in vnum coalescere, cogiq; feruntur. Alterum Equisetum caulis est rectus, cubito maior, inanis: comis per interualla breuioribus, candidioribus, & mollioribus. Id cum aceto tritum, vulneribus remedio est, eademq; fungitur facultate.

EQUISETVM

EQUISETUM officinis, & herbarijs plerisque uerbum Græcum reddentibus Cauda equina non natur. Vtrumque eius genus uulgaris est notitia. Alterum, quod aspero sit caule, à quibusdam uulgò Asperella uocatur. Expetitur hæc mulieribus ad stagna uasa detergenda, illustrandaq; nec non etiam materiarijs fabris, ijs præsertim, qui torno opera sua conficiunt: siquidem huius herbe scabritia ille suis uasis splendorem, nitoremq; conciliant: isti uerò similiter suorum operum ruditatem expoliant. Primum autem Caudam equi omnes ferè appellant, quod facie equorum caudas referat, unde & Græcis Hippuris dicta est. Profert hæc, cum primum è terra erumpit, quoddam tenerum germen, oblongum, inglandium iulo non absimile. Hoc rura nostra uulgò uocant Paltrufalo, in cibumq; assumunt, ieiunij quadragesimalis tempore. Etenim illud prius elixant, mox farina circumspargunt, & oleo in sartagine frigunt, manduntq; piscium uice. Ex quo cibo alius quandoq; eorum adeò constringitur, & constipatur, ut in coli cruciatum facillè incurant. Sunt qui primum hoc Equiseti germen siccum asseruent per annum, quo subinde æstate utantur ad dysenteriam. Quippe quod aqua calida nocte maceratum eo modo decoquunt, quo dictum est, & in cibum magno successu exhibent. Vtrumque Equisetum eleganti admodum pictura expressit Euchsus clarissimus in suis magnis de stirpium historia commentarijs. Sed nescio qua postea ratione ductus, is in paruo libro, in quem plantarum imagines duntaxat depingi, & imprimi curauit, primi generis Equisetum pro Polygono fœmina aperto lapsu reddiderit. Equiseti meminit Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, ubi eius uires retulit his uerbis. Hippuris, inquit, adstringentem cum amaritudine facultatem possidet, ac proinde ualenter, simulq; citra mordacitatem exciscantem. Itaq; uulnera maxima cataplasmate imposta conglutinat, etiam si præfectos esse neruos contingat: præterea uocatas enterocelas glutinat. Cæterum ad sanguinis reiectionem, ad profluum muliebre, potissimum rubrum, ad dysenterias, & ad alios uentris fluxus generosum est remedium herba ipsa aut ex aqua, aut ex uino pota. Sunt qui de ea scriptum reliquerunt, quod nonnunquam etiam uesticæ, ac tenuium intestinorum uulnera succus ipsius sanauerit. Prodest etiam profluuio sanguinis ex naribus, tum fluxui obnoxij in uentre affectibus ex austerorum uinorum quopiam potus: ac si febre teneantur, ex aqua. Quæ planta Græcis ἵππων, Latinis Equisetum appellatur: Arabibus, Dhenben alchail, Dhenib alchi, siue Daneb alchail: Italis, Coda di cauallo: Germanis, Roszschuuantz: Hispanis, Coda de mula, & Rabo de mula: Gallis, Queue de cheual, & Prela.

Equiseti consideratio.

Fuch. lapsus.

Equiseti vires ex Galeno.

Nomina.

Κόκκος βαφικῆ. COCCVM INFECTORIVM. CAP. XLIII.

COCCVM, quo infectores utuntur, frutex est surculosus, paruus, cui grana ceu lentes adhærent, quæ electa congeruntur. Optimum gignitur in Galatia, & Armenia: deinde Asia, & Cilicia: vltimum ex omnibus Hispanicum. Vis huic spissandi: uulneribus, neruisque præcis, conuenienter ex aceto tritum illinitur. Nascitur quoque in Cilicia è quercubus, cochlearum exilium similitudine, quod illius regionis mulieres ore legunt, & coccum uocitant.

ET SI Coccum seu granum tinctorium seplastarijs, & infectoribus notissimum sit, quod & medicamentis admisceatur, & eo plurima tum sericea, tum lanea stamina infici soleant; nescio tamen an eius arbuscula in Italia proueniat. Nos autem eam, cuius picturam damus, uidimus ex Byzantio allatam. Porro Coccum tinctorium communis usus constat rotunda, inaniqu; bacca, quæ nullam profecto lentis faciem refert, ut Dioscorides asserit. Ut hinc planè coniscere liceat, Coccum hoc diuersorum esse generum, nostrumq; facillè illud esse, quod Plinius in Attica, & Aphrica prouenire tradit, Scolecion ideo uocatum, quoniam ex eius medulla tenues exoriuntur uermiculi: argumento quod hoc inane intus deprehendatur. Huius pulueris non infeliciter utuntur mulieres Italicæ ad prohibendum abortum, ipsum grauidis in ouo sorbili propinantes pauco addito thure, uel mastiche. Cæterum contendunt

Cocci infectioij confid.

Monachorū opi. explosa.

Monachi illi reuerendi, qui in Mesuem commentarios ediderunt, aliud esse Coccum, aliud uerò Chermesinum uulgò uocatum, quo serica stamina rosco colore inficiuntur. Etenim asserunt ij legitimum chermesinum è quibusdam fieri granulis, quæ ut plurimum uulgari Pimpinelle radicibus adhærentia reperiuntur, uocariq; hæc propriè Mauritanis Chermes: & hinc isti deinde colligunt, minime credendum esse, quod Græcorum coccum uulgò grana tinctorij nuncupatum, sit Mauritanorum chermes: quandoquidem magna omnino inter colorem coccineum, & chermesinum intercedat differentia. Sed hos patres hallucinari (pace tamen eorum dixerim) ex eo equidem euidentissimum fieri arbitror, quod hæcenus neminem Arabicæ sectæ inuenerim, qui eorum adstipuletur sententiæ. Siquidem Serapio per chermes nil aliud intelligit, quam coccum tinctorium à Græcis appellatum, cum de Chermes agens ea sanè omnia in eius historia referat, quæ Dioscorides suo cocco tribuit. Quapropter scirem libentissimè qua ratione, quæue auctoritate nixi ij reuerendi monachi in hanc uanam, et erroneam deuenerint opinionem. Verum non ob id negauerim ego nostrum

nostrum Chermesinum à cocco minimè differre, quòd certò sciam, aliud esse coccum, aliud chermesinum, unde & infectores differentie causa coccum Granam nuncupant, Chermesinum uerò, quod è pimpinellæ radicibus decerpitur: sed negauerim quidem Mauritanorum chermes nostri usus chermesinum esse, quòd nil aliud Chermes esse putem, quàm Coccum, cuius hic meminit Dioscorides. Chermesinum nouum iam pridem conuehitur in Italian ex Hispanijs ab occidentali India importatum, quod eum copiosissimum afferatur, Chermesina stammina nunc uilescere cœperunt. Cocci seu Grani infectorij uires descripsit Galenus lib. VII. simplicium medicamentorum, his uerbis. Granum tinctorium adstringentem, simulq; amarum facultatem possidet. Vtraque sine morsu desiccatur. proinde ad ingentia uulnera congruit, præsertimq; neruorum. Sed tunc ipsum quidam cum aceto terunt, alij cum oxymelite. *Κόκκος βαφικὸς* Græcè, Latine pariter Coccus baphica, & Granum infectorium nominatur: Arabicè, Charmen, Kermes seu Chermes: Italicè, Grana de tintori: Germanicè, Scharlach ber: Hispanicè, Grana para tennir, & Grana en grano: Gallicè, Vermillon.

Grani tinctorij uires ex Galeno.

Nomina.

Τραγίον. TRAGIVM.

CAP. XLIII.

TRAGIVM nascitur in Creta tantum insula, lentisco semine, folio, & ramis simile, singulis tamen minoribus: succus ei lacteus, gummi non dissimilis. Semen, folia, lacrymaque illitu spicula è corpore eijciunt: omnia quoque corpori impacta, euocant: pota stranguriæ medentur, calculos uesicæ frangunt, menses trahunt. modus in sumptione est, drachma vna. Fama est syluestres capras sagittis confossas, eius herbæ pabulo spicula excutere.

Τραγίον ἕτερον. TRAGIVM ALTERVM.

CAP. XLV.

EST ET alterum Tragium, quod tragoceros aliqui vocant: folia scolopendrij habet, & radicem syluestris raphani, tenuem, candidam. Quam crudam vel coctam esse dysentericis prodest. Folia autumno, hirci virus olent: exinde sibi tragij nomen adoptauit. Prouenit in montibus, & præcipitijs.

Tragij consideratio.

TRAGIVM, quod in Creta tantum nasci tradit Dioscorides, quodq; in uniuersum lentisco simile facit, Plinius libro XIII. cap. XXI. ipsum fruticem terebintho similem reddidit, & libro XXVII. cap. ultimo, idem iunipero assimilauit. Id quod dubio procul ostendit, Tragium hoc omnino illi fuisse ignotum, & quòd tantum id de eo memoria prodiderit, quod ab alijs authoribus non minus fortasse hæc in re cœcutientibus mutuatus est. Hoc ætate nostra non defertur, quod sciam in Italian. Quo fit, ut id mihi hæcenus sicut & cæteris herbarum studiosis, ut ferme suspicor, sit in Italia incognitum. Quod autem secundo loco à Dioscoride representatum est, id potius herbam esse crediderim, quàm arbustulam, cum eius radix tam cruda, quàm cocta in cibum ueniat, sitq; syluestri raphano proxima. Veruntamen nondum reperi qui plantam mihi demonstraret, folijs scolopendrio similibus, quæ hirci uirus oleant. Ex quo adducor, ut ab ijs planè dissentiam, qui putant Tragium hoc eam esse plantam, quàm quidam Pimpinellam, quidam uerò ab odore Saxifragiam hircinam appellant.

PIMPINELLA SAXIFRAGIA.

Opinio, reprobata.

Pimpinellæ genera, & uires.

Pimpinellæ vulgaris uires.

Quandoquidem huic scolopendrij folia non insunt, nullusq; eius ad dysentericos usus, tametsi ad ciendam urinam, expediendosq; uiscerum infarctus plurimum præstet. Huius PIMPINELLÆ duo habentur genera. Maior radice nititur longa: folijs circumquaque solo procumbentibus, dissectis, per ambitumq; serratis: caule quadrangulati: floribus in umbellam coherentibus, tenuibus, albicantibusq;. Minor caule exit rubenti: folijs minoribus, minus dissectis, minusq; serratis. Vtraque tamen hircum recolet. Radix, in qua uis tota consistit, excoacta, siccatq; ordine secundo completo, aut sanè tertio incipiente. Præstat hæc ad renem, & uesicæ morbos, quorum calculus est causa. Ob id enim renes à calculis expedit, & urinam remorata pellit. Prodest expressus è radicibus succus ex uino haustus, deleterijs medicamentis, & uenenosorum animalium morsibus. Quæ ratione non defunt, qui ad pestilentiam, radicem hanc miris laudibus efferrant. Est & alia Pimpinella, quæ à nostris uulgò SOLBA-STRELLA nominatur, nullis non cognita, utpote quæ acetarijs frequentissimè inferatur. Verum hæc ab antedictis longè distat uiribus, etsi foliorum facie satis inter se conueniant. Siquidem ultima hæc gustata non leuiter adstringens percipitur, & lentoris copiam præbet. Vnde facile coniecitur, eam esse adstrictoriæ facultatis.

20

30

40

50

PIMPINELLA.

facultatis. Hinc itaque fit, ut muliebri profluuium efficacissime sistat: dysenteriam, & ceteros alui fluxus cohibeat: quin & biliosas uomitiones reprimat. Herba ipsa uulnera, & ulcera sanat: misceturque unguentis, quae tum ad capitis uulnera, tum ad carcinomata parantur. Hanc Matthaeus Curtius clarissimus aetatis nostrae medicus, contagiosis, pestilentibusque febribus maxime commendauit. Sunt qui eam Elatium esse putent. Sed is, meo quidem iudicio, aberrant, ut supra etiam in sua mentione docuimus. Tragij meminit Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum, ubi haec de eius uiribus tradit. Tragi, inquit, folia, semen, & lacryma trahentis, digerentisque sunt facultatis. Est uero & tenuium partium, & facultate in principio tertij ordinis calida. Corpori infixam extrahit, lapides frangit, menses mouet drachmae pondere potum. Porro in Creta sola nascitur tragion lentisco simile. Ceterum alterum Tragiium hoc minus, cuius folia scolopendrio similia sunt, uisitur quidem multis in locis: sed non parum habet facultatis adstringentis, ut & ad fluxionum affectus conueniat. Vtraque planta Graecis Τραγίον, quae admodum & Latinis Tragiium appellatur.

Tragi uires ex Galeno.

Nomina.

Τραγίον. TRGV M. CAP. XLVI.

EST etiam herba tragos, quam aliqui scorpion, aut traganon uocant: maxime in maritimis nascens, palmu alta, aut amplior, fruticosa, humilis, oblonga, sine folijs: pusillis circa ramos acinis, rufis, multis, magnitudine tritici, acuto cacumine, gustu multum adstringente. Racemorum acini decem ex uino poti, coeliacis, & foemina fluxione uulua laborantibus, auxiliantur. Tunduntur a plerisque, & in pastillos digesti asseruantur: quibus utuntur, cum opus est.

Tragi confideratio.

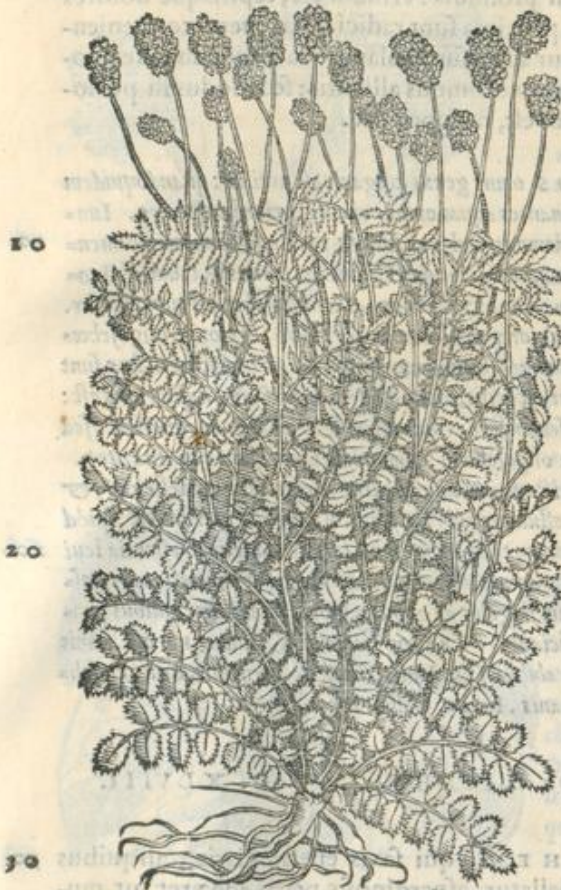
TRAGVM aliquibus Scorpion uocari non modo tradidit Dioscorides: sed etiam Plinius lib. XXVII. cap. ultimo, his uerbis. Est & herba Tragos quam aliqui Scorpion uocant, semipede alta, fruticosa, sine folijs: pusillis racemis, rubentibus, grano tritici, acuto cacumine, & ipsa in maritimis nascens. Et lib. XXI. cap. XV. Spinosarum, inquit, multa species. In totum spinosa est asparagus, scorpio: nullum enim folium habet. Id quod ante ipsum posteritatis memoriae prodiderat Theophrastus libro VI. cap. primo de historia plantarum, cum inquit. Aculeatorum alia ex toto aculei sunt, ceu corruda, et scorpium: haec enim nullum praeter aculeum folium gerunt. Hinc itaque omnibus abunde constare arbitror, herbam, cuius hic effigiem damus, legitimum esse Tragum. Ea siquidem in maritimis nascitur (plurima enim in Tergestino litore prouenit, & ad Argentarium promontorium in Hetruria) nulla prorsus reclamante nota ex ijs, quas rei herbariae auctores Trago reddiderunt. Huius tamen nusquam, quod inuenerim, meminit Galenus in simplicium medicamentorum censu. Herba haec Τραγίον & σκορπίον Graece dicitur: Latine item Tragus & Scorpio.

Nomina.

Σκορπίον. IUNCVS. CAP. XLVII.

IUNCUS duo genera. vnum laeuis nominati: alterum acuti, qui in mucronem fastigiatur. Cuius etiam duo assignantur genera. vnum sterile: reliquum fert semen nigrum, rotundum, & crassiore constat calamo, carnosioreque. Tertius est iuncus, qui uocatur oloschænos, prioribus carnosior, asperiorque: is similem supradicto fructum in cacumine parit. Semen utriusque

X que

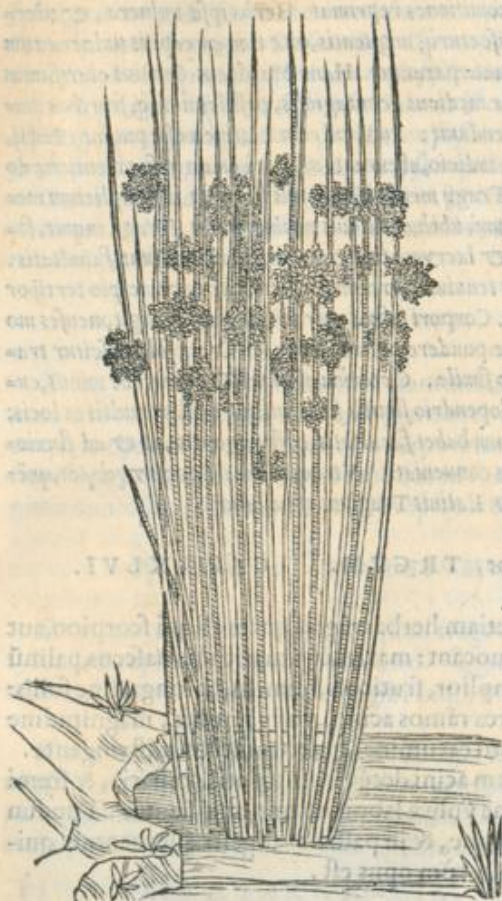

TRAGVM.

IVNCVS.

Iunci confide-
ratio, & uires
ex Galeno.

Nomina.

que tostum, ex diluto uino potum, sistit aluum, & rubra
fœminarum profluua: urinam cit, capitisque dolores
facit. Quæ proxima sunt radici folia tenera, conuenien-
ter illinuntur aduersus phalangiorum morsus. Aethio-
pici iunci femine somnus allicitur: sed modus in potio-
ne seruandus est, ne sopor fiat.

IVNCVS omne genus uulgaris est notitiæ: quandoquidem
propter stagnantes aquas omnes eius reperiuntur species. Iun-
ci generum meminit Galenus lib. VIII. simplicium medicamen-
torum, ubi de ijs ita scriptum reliquit. Schœnos lea, hoc est, Iun-
cus leuis, quædam oxyschœnos, alia oligoschœnos nuncupatur.
Gracilior, duriorq; oxyschœnos: crassior, laxiorq; oligoschœ-
nos. Fructus oligoschœni somnum affert. At oxyschœni duæ sunt
species: altera sterilis, cuius quidem in medicina nullus usus est:
altera uerò semen fert, cuius etiam semen somnum conciliat, sed
minus quàm oligoschœni: quanquam tamen hoc caput tentet.
Vtrumq; si frictum cum uino bibatur, uentris fluxus desiccat, &
muliebri profluuium rubrum sistit. Ex quibus clarum est, quòd
composita eorum temperies est ex terrena uidelicet essentia leui-
ter frigida, & aquea leuiter calida: ut & inferna desiccare pos-
sint, & sensim frigidos ad caput uapores submittere, quibus som-
nolentos efficiant. Σχόνος sic Græcis, Iuncus uerò Latinis
uocatur: Arabibus, Dis: Italis, Giunco: Germanis, Buntzen sch-
melen: Hispanis, Iunco: Gallis, Ionc.

LICHEN. CAP. XLVIII.

LICHEN.

LICHEN, qui faxis est familiaris, aliquibus
bryon appellatur, asperginosis petris adhæret, ut mu-
scus. Is illitus sanguinis profluua sistit, inflammatio-
nes ardet, impetigini medetur. Iuuat regio morbo cor-
reptos, cum melle illitus: oris, & linguæ defluxiones
inhibet.

Lichenis con-
sideratio.

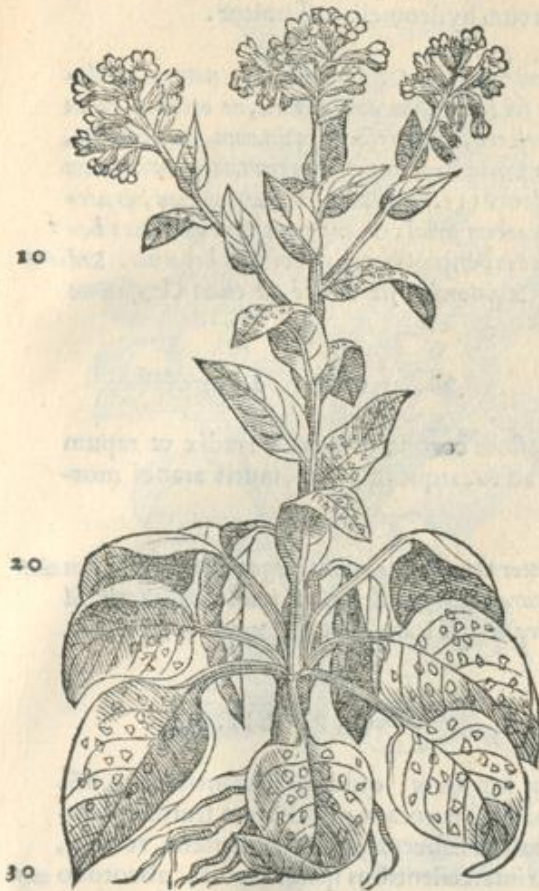
Lichenis ge-
nera ex Pl.

Pulmonariæ
depictio, &
uires.

LICHEN procul dubio ea est planta, quam officinæ, &
herbarij hodie Hepaticam uocant. Hanc autem Græci Liche-
na appellarunt, quòd lichenas serpentis morbi genus, im-
posita sistat, & sanat. Lichen in asperginosis, & rorulentis pro-
uenit locis, nudis petris adhærens, musci modo. Folio constat
suppingui, cartilagineo, prope radicem angusto, in latum se-
pandente, triplici uel quatriplici lacinio intersecto. Prodeunt
à radice cauliculi tenues, quibus capitula insunt parua, stel-
larum effigie. Lichenis Plinius libro XXVI. cap. IIII. duo
produuntur genera, quæ his uerbis depingit. Lichen, inquit, her-
ba omnibus his præfertur, unde nomine inuento. Nascitur in sa-
xosis, folio uno ab radice lato: caule uno, paruo, longis folijs de-
pendentibus. Hæc delet & stigmata: teritur cum melle. Est aliud
genus Lichenis petris tantum adhærens, ut muscus, qui & ipse il-
linitur. Hic & sanguinem sistit uulneribus instillatus, et collectio-
nes illitus. Morbum quoq; regium cum melle sanat ore illito, &
lingua. Qui ita curantur, aqua salsa lauari iubentur, ungi oleo
amygdalino, hortensibus abstinere. hæc Plinius. Cæterum est
herba Licheni non longè dissimilis, quæ in quercuum, aliarumq;
syluestrium arborum caudicibus nascitur, in opacis præsertim syl-
uis. hæc tamen aridior, & ambitu latior, superiore parte uire-
scens, inferiore uerò pallescens, maculis quibusdam referta, adeò
ut formam pulmonis referat: unde plerisque PULMONA-
RIA dicta est. Utuntur hac nonnulli magis fortasse nomine, quàm
ipsis uiribus freti, ad tabem, pulmonum ulcera, & cruenta sputa.
Nec desunt, qui laudibus eam efferant ad uulnera sananda, ad
pudendorum ulcera, & ad u-
trunque

POLMONARIA.

ad utrunq; muliebre profluuium, cui mirificè mederi aiunt. Quin & eam dysentericis exhibent, & biliosa cuomentibus. Est & alia herba, quæ etiam Pulmonaria uulgo nominatur, ab illa tamen maximè differens, in opacis proueniens, folio buglosi, aspero, hirsuto, albis maculis circumsperso. Caulem gerit hæc ineunte uere, in cuius cacumine flores erumpunt purpurei, perinde ac in uulgari cynoglossò. Huic plantæ rei herbariæ periti non contemnendas uires tribuunt, ad pulmonis ulcera sananda. Qua in re, itemq; in sanguinis reiectione mirabili successu se eam exhibuisse mihi sæpius retulit Iulianus à Marostica Teruissis medicus peritissimus: decoquitur enim ad medias, daturq; decoctum potandum addito saccharo: uel succus ex ea expressus serapij modo cum saccharo paratus. Præstant hæc omnia herba ipsa, & flores, quoquo modo à tabe affectis sumantur decocta. Lichenis meminit Galenus libro VII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Lichen, qui in petris nascitur, est uelut muscus quidem, sed rectè ex plantarum genere censerì potest. Sic autem nominatus uideatur, quòd lichenas seu impetigines curet. Extergentem, ac modicè refrigerantem facultatem habet, utranq; uerò restecantem. Abstergentem quidem, atque exiccantem à petra obtinet, refrigerantem uerò ab humre aqueo: nascitur enim in humidis, & grauiter olentibus saxis. Porrò quod ex talibus substantijs componitur, aduersum esse inflammationi, nihil mirum est. Ceterum an sanguinis profluvia sistat, ut refert Dioscorides, id neutiquam dicere queo. Quod Græcis λεχην, Latinis item Lichen dicitur: Arabibus, Azex alsacher: Italis, Lichene: Officinis, Hepatica: Germanis, Stein laber kraut, & Brunnen leber kraut: Hispanis, Hepatica, & Figadella: Gallis, Hepaticque, & Porcorau.

Pulmonaria alia.

Lichenis uires ex Gal.

Nomina.

Παρωνυχία.

PARONYCHIA.

CAP. XLIX.

PARONYCHIA exiguus frutex, in petris nascens, peplo similis, minor longitudine, maioribus folijs. Illita paronychijs, atque fauis remedio est.

PARONYCHIA non modò in saxis gignitur: sed etiam in ueterum ædificiorum parietibus, folijs peplo, aut rutæ similibus, aduersa parte pallentibus, paruisq; maculis refertis, phyllitidis uel hemionitidis modo. Hanc aliqui parietum Rutam, alij Saxifragam appellant. Copiosissima prouenit hæc in ingenti sylua, quæ in itinere est, quo Goritia discedentes petunt Labacum Carniolæ urbem, ubi & in saxis, & siccis arborum truncis frequentissima uisitur. Meminit Paronychiæ Galenus lib. VIII. simpl. medic. ita de ea scribens. Paronychia ab effectu nominata est: sanat enim paronychias, & ut refert Dioscorides, fauos quoq;. Vis eius est tenuium partium, et exiccatoria morsu uacans: talia enim sint oportet, quæ paronychias sanant. Porrò satis constat tale esse idoneum ad digerendos affectus omnes, qui digeri postulant. Siquidem eiusmodi sunt, quæ cum ex tertio sint ordine excalfacientium, & desiccantium, uelut & hoc, essentia insuper tenuium partium sunt.

Paronychiæ confider.

Paronychiæ uires ex Gal.

Nomina.

Planta Græcis παρωνυχία, pariter Latinis & Italis Paronychia nominatur.

Χρυσόκομη.

CHRYSOCOME.

CAP. L.

CHRYSOCOME palmi altitudine fruticat: coma specie corymborum, hyssopo simili: radice hirsuta, veratri nigri modo, tenui, cyperum æquante: gustu non iniucundo, ex dulci austero. in petro-

X 2 fis,

sis, opacisque nascitur. Radix excalfacit, & adstringit: his conueniens, quos iecur, aut pulmonis inflammatio malè habet. contra purgationes vuluæ, decocta cum hydromelite assumitur.

Chryso-
me: confid.

Vires ex Ga-
leno.

Nomina.

QVI Chrysocomen in Italia mihi ostenderet, hactenus reperi neminem. Quamobrem in eo naturæ uiridario, plantis compluribus nobis incognitis referto, quod tantum in sui ipsius usum colit natura, ne omnibus exuta medicamentis, suis etiam languoribus mederi nequeat, eam & uirescere, & florescere omittamus, donec nobis, aut alijs compertam in communem quoque cognitionem, & usum prodere contingat. Interim tamen, ut nostrum institutum sequamur, uires eius ex Galeno subiiciam: quas ipse libro VIII. simplicium medicamentorum, ijs uerbis descripsit. Chrysocome uocatur & chrysites. Radix uincentes acrem simul, & adstringentem qualitates habet: quare neque multi usus est. Vsi tamen est decocta in melicrato in peripneumonij, & morbis hepaticis. Sed & menstruæ purgationis prouocandæ uim quandam obtinet. Χρυσόκομα sic Græci, ut etiam Chrysocome Latine dicitur.

Χρυσόγονον. CHRYSOGONVM. CAP. LI.

CHRYSOGONVM densè fruticat, quernis folijs, flore coronarij verbasci: radix ut rapum extuberat, intus ruberrima, foris nigra. Quæ trita cum aceto, atque imposta, muris aranei morfibz auxiliatur.

Nomina.

CHRYSOGONVM, nisi aliunde in Italian desiratur, inter plantas, quæ minime cognoscuntur, & ipsam perpetuò recensendum esse putauerim: uel nobis in abditißimis naturæ hortis, ubi delitescit, inuestigandum erit. Id siquidem hactenus mihi neq; inuenire, neq; ab alijs compertum uidere licuit in Italia. Quod Χρυσόγονον Græci, Latini quoque Chrysogonum dicunt.

Ἑλίχρυσον. HELICHRYSVM. CAP. LII.

HELICHRYSON, quidam chrysanthemum, nonnulli & id amaranton uocant, quo deorum simulacra coronant. Ramulum habet candidum, uirentem, rectum, firmum: folia intercedentibus spatij angusta, abrotono similia: comam aureæ lucis, in orbem: umbella rotunda, ueluti siccis corymbis dependentibus: radice tenui. Nascitur in asperis, & torrentium alueis. Contra serpentium ictus, coxendicum dolores, urinæ stillicidia, ruptaque, coma è uino pota opitulatur: ciet menses. Sanguinem concretum ventris ac vesicæ absumit, pota cum mulso: ieiunis, trium obolorum pondere, sistit distillationes, data in uino albo dilato. Vestibus inferitur, ut eas ab erodentium iniurijs tueatur.

Helichrysi cõ-
sideratio.

Fuch. error.

Helichrysi ui-
res ex Gal.

HELICHRYSON copiosè prouenit in Hetruria in pratis gracili solo, incultisq; locis, stituculosi collibus, necnon etiam in fluminum alueis. Caule constat recto, æquali, ac lignoso, cubitalem longitudinem non excedente: folijs per interualla emergentibus, abrotoni æmulis: comantibus in cacumine floribus, aureo colore fulgentibus, & in orbem umbellæ modo coherentibus, corymbacea facie, ueluti myriophylli, uel agerati: qui exiccati aureum colorem diutius retinent. Proinde commode hyme, quòd eo tempore flores deficiant, puella siccum Helichrysum coronamentis suis inserunt, quemadmodum & Amarantum pureum, quod nostris Hetruscis uulgò dicitur Fioruelluto. Helichrysum depinxit Fuchsius in suis clarissimis de stirpium historia commentarijs, folio echij aculeato, & floribus buphtalmi. Quæ in pictura ipsam deceptum suspicor, quòd ea Helichryso minime respondere deprehendatur. Helichrysi meminit Plinius lib. XXI. cap. XXV. ubi de eo disseruit his uerbis. Heliochrysum, inquit, quod alij Chrysanthemum uocant, ramulos habet candidos: folia subalbida, abrotono similia: ad solis repercussum aureæ lucis in orbem ueluti corymbis dependentibus, qui nunquam marcescunt, qua de causa deos coronant illo. Quod diligentissimè obseruauit Ptolemæus rex Aegypti. Nascitur in frutetis. Helichrysi sub Amaranti nomine mentionem fecit Galenus libro VI. simplicium medicamentorum, sic inquit. Amarantum facultatis est incidentis, & extenuantis. Coma igitur eius menses cum uino pota educit: & grumos sanguinis liquare creditur, non solam in uentre, sed & in uesica: sed tunc potius cum mulso bibenda.